ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „БАЧО КИРО”-ГР.БЯЛА ЧЕРКВА
5220 гр. Бяла черква, ул. „Бачо Киро“, ☎–06134-2512; e-mail: ou_bacho_kiro@abv.bg

Утвърждавам:
НИКОЛАЙ ХРИСТОВ,
Директор на ОУ „Бачо Киро“
гр. Бяла черква

МЕХАНИЗЪМ ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА ТОРМОЗА И НАСИЛИЕТО В ОУ ”БАЧО КИРО”

Настоящия механизъм е приет на заседание на Педагогическият съвет на ОУ „Бачо Киро“ гр. Бяла черква, на 02.09.2024 г. - протокол №14

I. Дефиниция

Тормозът е форма на насилие, която се определя като сбор от съзнателни негативни постъпки, които са дълготрайни, насочени към един и същ ученик от страна на един ученик или група деца.

Според чл. 7, ал. 1 и 2 от Закона за закрила на детето, всяко дете има право на закрила от насилие и всеки, на когото стане известно за дете, преживяло насилие е длъжен да сигнализира органите по закрила.

Насилието между децата в училище обхваща широк спектър от прояви. Той е явление със сериозни размери и оставя дълготрайни последици върху психичното здраве и поведението както на децата, които търпят насилие, така и на онези, които го извършват.

Ключови в разбирането за тормоза са следните характеристики:

- Злонамерена проява, която има за цел да нарани или унижи дете.
- Извършва се от позиция на силата, като едната страна използва доминиращата си позиция, за да нарани другата физически или психически, да я унизи или изолира от социалния живот.
- Повтаря се многократно във времето, а не е еднократен и изолиран акт на агресия.

Проявите на тормоз най-общо могат да бъдат разделени на следните основни групи:

- **Физически тормоз** – блъскане, щипане, разрушаване, удряне, нанасяне на болка, спъване, затваряне в някое помещение.
- **Вербален тормоз** – подмятане, подигравки, унижение, заплахи, обиди.
- **Психичен тормоз** – подмятане, подиграване, закачане, омаловажаване, заплахи, изнудване, повреждане на имущество, кражба и хвърляне на вещи, заплашителни погледи, неприятелско следене.
- **Социален тормоз** – избягване, игнориране, изключване от дейността, одумване и разпространение на злобни слухове, натиск върху другите да не влизат в приятелски отношения с децата, обект на тормоз, изолиране.
- **Сексуален тормоз** – съблазняване от друго дете, злоупотреба с власт при подстрекаване, изнудване, изнасилване, кръвосмешение.
- **Тормозът може да бъде реален или виртуален /кибертормоз/** – бурното развитие на електронните комуникации през последните години доведе до нарастване на проявите на насилие, които се извършват чрез интернет или мобилен телефон. Тук спада разпространяването на:
  - обидни, заплашителни и подигравателни текстови съобщения по мобилен телефон, елестронна поща, Skype или Facebook;
  - разпространяване на материали, които уронват достойнството на детето или го унижават;
  - снимането на детето с мобилен телефон и свободно разпространяване на снимки или видео в интернет или други канали без негово съгласие, на слухове, клюки и заплахи в социалните мрежи, кражба на самоличност и др.

Задължение на всеки учител или служител в училището:

Да се намеси, за да прекрати ситуация на тормоз, на която е станал свидетел.

II. Система от мерки за намаляване на риска от тормоз и насилие между учениците.

1. На всички нива защита и отстояване на човешките права и проява на междуетническа толерантност.

2. Запознаване на учители, родители и ученици с темата „Какво е насилие и тормоз и как да го разпознаваме" на общо родителско събрание, с представяне на презентация.
3. Провеждане на колективни и индивидуални срещи с цел информиране от класните ръководители за Заповед №РД 09- 5906/28.12.2017 г. на Министъра на МОН, с настоящия „Механизъм за противодействие на тормоза и насилието" и „Алгоритъм за прилагане на механизма за противодействие на тормоза и насилието" в ОУ „Бачо Киро".
   - сред родители – на родителски срещи и в приемното време на класния ръководител;
   - сред ученици – в час на класа и в приемното време на класния ръководител.
4. Извършване оценка на ситуацията в началото и в края на учебната година. Анкетата се провежда ежегодно от класните ръководители до 10.10. и 15.05. Резултатите се обработват да 25.10. 2024г и 31.05.2025г. и се обсъждат на Педагогически съвет.
5. Включване в обучение, курсове от ЦПО «Професия 21 век» към Дидакта Консулт на тема „ Механизъм за превенция на страхови изживявания при деца и ученици, за повишаване на квалификацията на педагогическите специалисти в областта на справяне с училищния тормоз, съгласно План за квалификационната дейност за 2024/2025 учебна година.

III. Разработване на система от мерки за реализиране на сигурна образователна среда.

1. **Създаване на Координационен съвет с отговорности за планиране, проследяване и координиране на усилията за справяне с тормоза.**

Председател: : Габриела Станева– старши учител
Членове– Полина Галева - старши учител
Милана Минчева Димитрова – Ученически парламент
Красимир Златанов – родител – Обществен съвет
Соня Георгиева – родител – Обществен съвет

2. Оценка на ситуацията – организира се от Директора на ОУ „Бачо Киро" и се осъществява от координационния съвет в началото на учебната година.

3. Дейности за превенция на ниво класна стая/паралелка:

Дейности на ниво клас/класна стая:

3. 1 **Обучителни дейности -** съгласно плана за час на класа

Целта е да се създаде пространство, в което да се говори открито за тормоза и се работи за формирането у децата на нагласи за социални умения, недопускащи насилие като емпатия, толерантност и уважение към различията, решаване на конфликти и др.

3. 2 Изработването на **общи правила на поведение** и договаряне на процедура, в случай на нарушаване на правилата.

4. Дейности по превенция на ниво училище:

4.1 Съгласно Годишен план на училището за съответната учебна година.

4.2 Създаване /актуализиране/ на етичен кодекс на ОУ „Бачо Киро" съгласно ЗПУО.

4.3 Обобщаване на всички предложения за правила на поведение и ценности, направени от класовете и формулиране на общоучилищни ценности и правила, които да бъдат част от Правилника на ОУ „Бачо Киро".
4.4 Изработване на единен механизъм, включително разписани ясни отговорности, за реагиране при всяка проява на тормоз и насилие.
4.5 Ясно разпределение на конкретни отговорности на всички възрастни в училището.
4.6 Подобряване системата на дежурствата, с оглед недопускане на насилие и тормоз.
4.7 Отбелязване последната сряда на м. февруари като ден на борбата срещу тормоза в училище – Ден на розовата фланелка.
4.8 Повишаване на квалификацията на педагогическия персонал за работа с програмите за превенция и справяне с насилието и тормоза.
4.9 Осигуряване на реални партньорства с външни на училището служби, организации и специалисти.
4.10 Насочване към основни здравни и социални услуги за децата и семействата.

5. Дейности с родителско участие:

1. Участие в общоучилищни инициативи и мероприятия.
2. Създаване на „Родителски клуб", в който участват родители, които могат да бъдат посредници за осъществяване на връзка между училището, центъра за подкрепа на личностно развитие и други организации и институции.

V. Процедури и алгоритъм при установен тормоз между учениците.

Ниво на тормоз	*Отговор на училището*	*Отговорни лица*
Ниско – нарушаване на правилата.	Прекратяване – изтъкване на нарушеното правило – налагане на съответната последица	Учител, дежурен учител, класен ръководител
Средно – повтаряне на едни и същи нарушения на правилата.	Протокол за тормоз – възстановяване на щетата, преценява се дали е необходимо да се разговаря с родителите	Училищна комисия
Високо – злоупотреба със сила, както и при екстремни ситуации, в които съществува опасност за живота и здравето, телесния интегритет, както на детето-жертва, така и на детето-извършител.	Насочване към Об.КБППМН и полицията, ОЗД по силата на координационния механизъм; Протокол за тормоз – среща с родителите, възстановяване на щетата, включване на учениците в допълнителни програми	Училищна комисия

VI. Действия при разрешаване на установен училищен тормоз между учениците.

Да се разграничат случаите, когато не се касае за тормоз, а само за игра или приятелско премерване на сили между децата. За целта е необходимо да се наблюдава поведението на децата, включително и на тези, които само присъстват без активно да участват.

По-голяма част от ситуациите на тормоз следва да бъдат овладени от учителите, а някои от самите деца. Всяка намеса изисква внимателна преценка на ситуацията и нейната тежест.

<u>Първа стъпка:</u> Прекратяване на ситуацията на тормоз

Задължение на всеки учител е да се намеси, за да прекрати ситуация на тормоз, на която е станал свидетел.

- В случай на физически тормоз децата трябва да бъдат разделени и да се прекрати физическият контакт между тях незабавно.
- Не трябва веднага да се разпитва за случилото се, да се обсъждат причините за насилието или да се изяснява ситуацията. Това може да се случи на по-късен

етап. Задължително е учителят ясно да обяви пред всички, че това е насилие и то е недопустимо поведение. В този момент не е добре да се разпитва за подробности и детето, което е потърпевшо, особено в присъствието на насилника и други деца, защото това може да урони неговото достойнство.

- Честа спонтанна реакция на възрастните е заставането на страната на „жертвата" и наказание на „насилника". Ключово при интервенцията на възрастните е приемането на разбирането, че детето, обект на тормоз, не се нуждае от състрадание, а детето, извършител на тормоз, не се нуждае от наказание, особено което го унижава, а от състрадание, за да може то да развие това чувство към другите. Защото липсата на състрадателност е една от основните причини, поради която се упражнява тормоз.

Втора стъпка: Реакции спрямо детето, което е упражнило тормоз

- Когато става въпрос за първа проява, която не е тежка по отношение на нанесената вреда, може да се приложи подходът за възстановяване на щетата. При прилагането на този подход е необходимо задължително да се уведоми класният ръководител и родителите.
- Той се прилага от класния ръководител или дежурен учител/възпитател. Задължително условие е учителят със спокоен и умерен тон, както и с държанието си, да покаже ясно, че проблемът е в начина на поведение, а не в личността на самия ученик, и че се действа с оглед отново да се възстановят ценностите, към които цялото училище се придържа, а не за да бъде наказан.
- Ключов момент във възстановяването на щетата е разговор на класният ръководител с ученика, а ученикът сам избира и решава как ще поправи грешката си, с което отново ще се възстанови нарушената ценност. С това негово решение трябва да се съгласи и ученикът, който е бил потърпевш от тормоза. Като първа стъпка класният ръководител изслушва детето. След изясняване на ситуацията и постигане на договорка, класният ръководител за определен период от време трябва да проследява поведението на децата и да дава обратна връзка.

Трета стъпка: Реакции спрямо дете, което е обект на тормоз

Работата с деца, които са обект на тормоз, трябва да бъде насочена към формиране у тях на умения за справяне с подобно поведение.

- Важно е класният ръководител да поговори с детето, по възможност още същият ден, за да разбере какво точно се е случило. Ако е необходимо отделни факти могат допълнително и дискретно да бъдат проучени.
- При този първи разговор е важно да се предложи на детето подкрепа, като се остави то само да определи какво точно ще му помогне да се почувства сигурно.
- Подчертава се поверителността на разговора, като се спомене кои ще бъдат уведомени за случилото се.
- Никога на трябва да се предлага среща между дете, жертва на насилие и неговия мъчител с цел да се помирят и да се разберат. Такива срещи могат да доведат до неблагоприятни последствия.
- Класният ръководител наблюдава детето в следващите дни, за да се увери как се чувства и при необходимост отново да разговаря с него.

Четвърта стъпка: Реакции спрямо наблюдателите

- Класният ръководител изтъква тези, които са се намесили в защита на ценностите на училището. На останалите се споделя очакването да направят същото, ако се случи в бъдеще:
  1. Убеждение за отговори на насилието с думи, търсене на помощ и съобщаване за случая.
  2. Класният ръководител насърчава учениците за грижа спрямо тормозеното дете

VII. Училищна система за насочване към други служби

Регистриране на ситуации на тормоз:

1. Създаване на дневник - регистър на училището за регистриране на случаи на тормоз между учениците.
2. Всяка ситуация на тормоз се регистрира и описва от учителя, който я е наблюдавал с цел да се проследи развитието на случая във времето и да се планира подходяща интервенция. Дневникът - регистър съдържа следните реквизити: „дата", „участници", „клас", „предприети мерки", „подпис".
3. Дневникът се съхранява на достъпно място в учителската стая.
4. Класните ръководители следят за вписване в дневника на случаи и предприемат съответните мерки като взаимодействат с родителите на ученика, с учители, и училищен психолог/педагогически съветник.

Включване на родителите:

1. Във всички случаи е необходимо родителите да бъдат уведомени за случилото се, също и за предприетите от училището действия за разрешаване на ситуацията.
2. В разговор е важно да се акцентира върху необходимостта родителите да не критикуват другото дете, а да се опитат да погледнат на ситуацията през погледа на другата страна.
3. Родителите трябва да бъдат запознати, че критиките, обидите и неглижирането на другото дете от тяхна страна само ще задълбочат конфликта.
4. От разговора могат да бъдат изведени конкретни договорки кой какво може да предприеме и какво се очаква като резултат.

Кога и къде може да бъде подаден сигнал за дете в риск?

1. Съгласно Закона за закрила на детето, чл. 7 (1) „Лице, на което стане известно, че дете се нуждае от закрила, е длъжно незабавно да уведоми дирекция „Социално подпомагане", Държавната агенция за закрила на детето или Министерството на вътрешните работи.

2. Към Държавна агенция за закрила на детето функционира Национална телефонна линия за деца 116 111. Националната телефонна линия за деца предоставя консултиране, информиране и помощ по всякакви въпроси и проблеми, свързани с деца. Тя функционира 24 часа в денонощието.

3. От страна на училището всеки един професионалист, работещ в системата на образованието може да подаде сигнал към отдел „Закрила на детето" по местоживеене на детето. Това може да бъде директор, учител, педагогически съветник, училищен психолог, възпитател, хигиенист и т.н.